

**राज्यात माहे जुलै, ऑगस्ट २००६ मध्ये अतिवृष्टी व पूर यामुळे
पिकांचे नुकसान झालेल्या शेतक-यांना मदत देण्याबाबत.**

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक नैसआ-१००६/प्र.क्र.१९९/१० -अ

मंत्रालय विस्तार, मुंबई-३२

दिनांक:- ५ ऑक्टोबर, २००६

वाचा:-

शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक-

अ) क्र. सीएलएस ०७-०५/प्र.क्र. १९२(शेती)/म-३, दि. १६.९.०५

ब) क्र. सीएलएस ०८-०६/प्र.क्र. ३४१/म-३, दि. १०.८.०६

**क) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. एससीवाय ४००६/प्र.क्र. १५
/म-११, दि. ३०.९.०६**

शासन निर्णय:-

जुलै व ऑगस्ट २००६ या कालावधीमध्ये राज्यात सर्वत्र मोठ्या प्रमाणात अतिवृष्टी झाली दिनांक ४ व ५ जुलै, २००६ रोजी जळगांव जिल्ह्यात तर दिनांक १७ जुलै, २००६ रोजी नागपूर जिल्ह्यात अतिवृष्टी झाली. दिनांक २८ ते ३० जुलै, २००६ या कालावधीमध्ये पुणे, सातारा, सांगली कोल्हापूर, सोलापूर व नाशिक या जिल्ह्यात अतिवृष्टी झाली. त्यानंतर ४ ऑगस्ट, २००६ पासून औरंगाबाद, अमरावती, नागपूर, नाशिक या विभागातील सर्व जिल्ह्यात अतिवृष्टी झाली. तसेच धरणातील पाणी सोडल्यामुळे सत्रपूर परीस्थिती निर्माण झाली. शेतामध्ये मोठ्या प्रमाणावर पाणी जाऊन पिकांचे नुकसान झाले आहे. या झालेल्या नुकसानीचे महसूल व कृषि विभागाच्या यंत्रणेमार्फत संयुक्तपणे सविस्तर सर्वेक्षण करून पंचनामे करण्यात आले आहेत. या सर्वेक्षणानुसार सुमारे ७८६९५६ हेक्टर क्षेत्रावरील पिकाचे ५०% पेक्षा जास्त नुकसान झाले आहे. त्यामुळे आपदग्रस्त शेतक-यांना जुलै ते ऑक्टोबर, २००५ मध्ये ज्या प्रमाणे स्थायी आदेशा व्यतिरिक्त विशेष मदत देण्यात आली आहे. त्याचप्रमाणे मदत देण्याबाबत विविध स्तरावरून शासनाकडे मागणी होत होती. या विषयावर सर्वकष विचार करून विशेष पॅकेज लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

२. शेतक-यांच्या झालेल्या नुकसानीचा सर्वकष विचार करून शासनाचे एक विशेष बाब म्हणून संदर्भाधीन शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक-सीएलएस-०८/२००६/प्र.क्र.३४१/म-३, दिनांक १० ऑगस्ट, २००६ अन्वये खालीलप्रमाणे मदत देण्याचा निर्णय घेतलेला आहे.

माहे जुलै ते ऑगस्ट, २००५ या कालावधीमध्ये अभूतपूर्व अतिवृष्टी व महापूरामुळे ५०% पेक्षा जास्त शेतीपिके फळबाग रोपवाटिका नष्ट झालेल्या सर्व बाधित झालेल्या शेतक-यांना शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक-सीएलएस-०७-०५/प्र.क्र.१९२(शेती)/म-३, दिनांक १६.९.२००५ मधील निकषानुसार मदत देण्याचा निर्णय घेतला आहे. त्याच धर्तीवर माहे जुलै-ऑगस्ट २००६ मध्ये अतिवृष्टी पूर यामुळे नुकसान झालेल्या बाधित शेतक-यांना " एक विशेष बाब " म्हणून खालील प्रमाणे मदत देण्याचा निर्णय संदर्भाधीन अनुक्रमांक-२ येथील शासन निर्णयान्वये घेण्यात आला आहे.

अ.क्र.	उस व केळी	अनुदान प्रति हेक्टरसाठी (दोन हेक्टर पर्यंत मर्यादित)
(i)		रु. १०,००० /-
(ii)	भात व कापूस	रु. ५,००० /-
(iii)	इतर पिके (स्थायी आदेशात नमूद असलेली पीके) व भाजीपाला पीके	रु. ३,५०० /-
(iv)	फळबागा	रु. १०,००० /-
(v)	भात नागली व वरई यांच्या रोपवाटिका	रु. १०००/-

३.२) ही मदत बाधीत शेतक-यांना रोखीने बँकेमार्फत देण्यात यावी.

३.३) ज्या बाधीत शेतक-यांचे बँकेमध्ये खाते असेल त्या खात्यात सदर रक्कम जमा करावी.

३.४) ज्या बाधीत शेतक-यांचे बँकेमध्ये खाते नसेल त्यांच्याबाबतीत देय अनुदानाच्या रक्कमेचा वापर करून बँकेत नवीन खाते उघडण्यात यावे.

३.५) हे आदेश निर्गमीत होण्यापूर्वी अतिवृष्टी व महापुरामुळे ज्या बाधीत शेतक-यांना जुलै, ऑगस्ट , २००६ मध्ये स्थायी आदेशातील दराने वस्तुरुपाने जे अनुदान दिले असेल (खते व बियाणे) त्याची किंमत वजा करून उर्वरीत रक्कम बँकेत जमा करावी.

३.६) या अनुदानातून कोणत्याही प्रकारची कपात व वसुली करण्यात येऊ नये.

३.७) आपदग्रस्त शेतक-यांना सदर मदत कमीत कमी रु. ५००/- देय राहिल.

४. अनुसरावयाची कार्यपद्धती - ४.१) वर नमूद केल्यानुसार बाधीत झालेल्या क्षेत्राचे सर्वेक्षण महसूल व कृषि विभागाच्या यंत्रणेमार्फत करण्यात आले असून त्यानुसार बाधीत झालेल्या पिके व पीकनिहाय बाधित क्षेत्राचा तपशिल सोबत जोडलेल्या प्रपत्रानुसार आहे.

४.२) बाधित शेतक-यांची गावनिहाय व शेतकरी निहाय यादी जिल्हाधिकारी यांनी प्रमाणित करावी.

४.३) वरील परिच्छेद क्रमांक ३ अनुसार बाधित शेतक-यांना प्रत्यक्ष अनुज्ञेय असलेल्या रक्कमेचा तपशील व बँकेत खाते असल्यास खाते क्रमांक प्रमाणित केलेल्या यादीत अंतर्भूत करण्यात यावा. जिल्हाधिकारी यांनी सदर प्रमाणित केलेली गाव निहाय व बाधित शेतकरी निहाय यादी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना तातडीने प्राप्त करून द्यावी.

४.४) सदर यादीत दर्शविलेल्या बाधीत क्षेत्रातील तपशिलानुसार पीके व क्षेत्र , पीकांच्या पारंपारिक क्षेत्राशी सर्वसाधारणपणे मिळती जुळती आहे याची खातरजमा जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी करावी.

४.५) जिल्हानिहाय प्राप्त झालेल्या यादीनुसार आवश्यक असलेल्या निधीची मागणी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी आयुक्त कृषि , महाराष्ट्र राज्य , पुणे यांचेकडे सादर करावी.

४.६) जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी केलेल्या मागणीनुसार आवश्यक निधी आयुक्त (कृषि) , महाराष्ट्र राज्य , पुणे यांनी त्यांना तातडीने उपलब्ध करून द्यावा.

४.७) बाधीत शेतक-यांना अदा करावयाची रक्कम बँकेमार्फतच अदा करावयाची असल्यामुळे प्रत्येक शेतक-यासाठी वेगळा धनादेश न काढता बँकनिहाय खातेदारांच्या याद्या तयार करून सर्व खातेदारांकरीता एकत्रित धनादेश बँकेत जमा करावा. बँकेने यादी प्रमाणे व खात्याप्रमाणे

संबंधित शेतक-याच्या नावावर अनुज्ञेय रक्कम जमा करावी. अशा प्रकारे जमा होणा-या रक्कमेमधून कोणत्याही प्रकारची कपात व वसुली करण्यात येवू नये.

४.८) जिल्हाधिकारी यांनी प्रमाणित केलेल्या यादीनुसार बाधित शेतक-यांना देय मदतीचे वाटप विहित कार्यपद्धतीनुसार होईल याबाबत योग्य संनियंत्रण विभागीय आयुक्त यांनी ठेवावे. मदतीचे वाटप सुरळीत होण्याच्या दृष्टीने स्थानिक परिस्थितीनुसार वितरणाच्या वरील कार्यपद्धतीत काही किरकोळ बदल करावयाचे असतील तर त्याबाबत विभागीय आयुक्त व आयुक्त कृषि यांनी संयुक्तपणे निर्णय घ्यावा. प्रमाणित यादीनुसार मदत प्रत्यक्ष अदा करतेवेळी एखाद्या शेतक-याला मदत अनुज्ञेय नाही असे आढळल्यास त्याला ही मदत अदा न करण्याची दक्षता घेण्यात यावी.

४.९) प्रथम खरीप पिके व नंतर ऊस, फळबागा या क्रमाने नुकसानग्रस्त शेतक-यांना मदतीचे वाटप करण्यात यावे.

४.१०) विहित कार्यपद्धतीनुसार केलेल्या नुकसानीच्या पंचनाम्यानुसार येणारी रक्कम व प्रचलित आदेशानुसार देय होणारी मदतीची रक्कम यापेक्षा जी रक्कम कमी असेल ती संबंधितास वाटप करण्यात यावी.

४.११) आयुक्त कृषि यांनी परिच्छेद क्रमांक ३ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे बाधित शेतक-यांना जुलै-ऑगस्ट, २००६ मध्ये पुरविण्यात आलेल्या खते व बियाण्याची रक्कम एकत्रितपणे महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, मर्या अकोला, महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्या. मुंबई किंवा इतर पुरवठा करणा-या अन्य संस्थांना त्वरीत अदा करावी.

५. निधीची व्यवस्था -

५.१) वरील प्रमाणे शेतीपिकाचे / फळबागाचे / रोपवाटीकांचे ५० टक्केपेक्षा जास्त नुकसान झालेल्या बाधित शेतक-यांना मदत देण्यासाठी शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीवाय-४००६/प्र.क्र.१५/ म-११ , दिनांक ३०/९/२००६ अन्वये रु.३२०५८.९४ लाख(रुपये तीनशे वीस कोटी अठ्ठावन्न लाख चौ-याणव हजार फक्त) इतका निधी महसूल व वन विभागाने कृषि व पदुम विभागास खर्च करण्यास प्राधिकृत केले आहे.

५.२) त्यानुसार बाधित शेतक-यांना वरीलप्रमाणे मदत देण्यासाठी "मागणी क्र. सी-६-२२४५-नैसर्गिक अपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य-०२ पूर, चक्रीवादळे इत्यादी १०१ अनुग्रह सहाय्य (०४) (०५) इतर बाबी (२२४५ ०२४४) " या लेखाशिर्षाखाली सन २००६-२००७ करीता उपलब्ध झालेल्या रु.३२०५८.९४ लाख(रुपये तीनशे वीस कोटी अठ्ठावन्न लाख चौ-याणव हजार फक्त)अनुदानाची रक्कम चालू वित्तीय वर्षात सन २००६-२००७ खर्च करण्यासाठी आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे, यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. तसेच या निधीचे जिल्हानिहाय वितरण करण्यास आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

५.३) आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे लक्ष शासन परिपत्रक वित्त विभाग, क्रमांक सीएनएफ-१०८६/१५३/अर्थसंकल्प-३, दि. २८ ऑगस्ट, १९८६ कडे वेधण्यात येत आहे. आकस्मिकता निधीतून काढण्यात येणाऱ्या बिलावर वरच्या कोपऱ्यात तांबड्या शार्ईने " आकस्मिकता निधी" हा शब्द लिहावा. तसेच आकस्मिकता निधी मंजूर केलेला वित्त विभागाकडील शासन जापन क्र. आकनि-११.०६/४४/अर्थसंकल्प-४, दि. १९ ऑगस्ट, २००६ आणि ३०.९.२००६(संगणक संकेतांक क्र. ८००० १४७-८) बिलावर तांबड्या शार्ईने लिहावा व तो तांबड्या शार्ईने अधोरेखित करावा. त्यानुसार पुढील कार्यवाही करावी.

५.४) कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर अग्रिम निधीच्या मर्यादेपेक्षा जास्त खर्च होणार नाही व हा खर्च दिनांक ३१ डिसेंबर, २००६ पुर्वी करण्यात येईल, याची दक्षता नियंत्रण अधिकाऱ्यांनी घ्यावी.

५.५) आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांनी कोषागार / उपकोषागार यांजकडे पाठविण्यात येणाऱ्या बिलासोबत जोडल्या जाणाऱ्या कॉम्प्युटर स्लिपमध्ये गौण / उपशीर्षाच्या "गणकयंत्र"

संकेतांकाचा न चुकता उल्लेख करावा असे आदेश कृपया संबंधित अधिकाऱ्यांना नियंत्रण अधिकाऱ्यांनी द्यावेत.

५.६) खर्चावर नियंत्रण राहून फार मोठ्या रकमेच्या पूरक मागण्या करणे व त्यापेक्षा जादा रकमेचे परतावे करण्याचे टळेल अशी दक्षताही संबंधित अधिकाऱ्यांनी घेणे आवश्यक आहे. दरमहा होणाऱ्या खर्चाचे विवरणपत्र पुढील महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत न चुकता कृषि व पदुम विभाग व महसूल व वन विभागाला प्राप्त होईल अशी दक्षता नियंत्रण अधिकाऱ्यांनी घ्यावी. खर्चाचे पत्रकाशिवाय अतिरिक्त लागणाऱ्या अनुदानाची तरतूद करणे सुलभ होणार नाही, याची कृपया नोंद घ्यावी.

५.७) आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी वरील मदत वाटप कामासाठी ०.५ % इतकी किरकोळ खर्चासाठी (Contingency) अनुज्ञेय असलेली रक्कम राखून उर्वरीत निधीचे वितरण जिल्हानिहाय मागणीनुसार करावे. किरकोळ खर्चासाठी अनुज्ञेय असलेल्या निधीचा विनियोग शासनाच्या मान्यतेनंतर करण्यात यावा.

६. हा शासन निर्णय, महसूल व वन विभागाच्या शासन निर्णय, क्र.एससीवाय-४००६/प्र.क्र.१५/म-११, दि. ३०.९.०६ अन्वये त्या विभागाने कृषि विभागास प्राधिकृत केल्यानुसार व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. ८२/अर्थोपाय, दि.१९.८.२००६ अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक १०७/अर्थोपाय दिनांक ३०.९.२००६ आणि अनौपचारिक संदर्भ क्र. ८२३/०६/व्यय-९, दि.२७.९.२००६, अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक-८२२/०६/व्यय-९, दिनांक २७.९.२००६ अनुसार निर्गमित करण्यात येत आहेत.

७. हा शासन निर्णय, महाराष्ट्र शासनाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संकेतांक असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(आ.ग. परदेशी)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा. मुख्यमुत्र्यांचे सचिव,
मा.उप मुख्यमंत्र्यांचे सचिव.
मा.मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव (सर्व),
मा. अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, मुंबई,
मा. सभापती/उपसभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद, मुंबई,
मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक,
प्रधान सचिव, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
सर्व विधानसभा / विधानपरिषद सदस्य,
आयुक्त कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (५ प्रती),
सर्व विभागीय आयुक्त,
सर्व संचालक/सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे.
विभागीय कृषि सह संचालक, (विस्तार) (सर्व),
महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य-१/२, मुंबई/नागपूर (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखा परिक्षण),
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ, मुंबई,
व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अकोला,

सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
सर्व अधिक्षक कृषि अधिकारी,
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
सर्व कृषि विकास अधिकारी,
महसूल व वन विभाग ,(म-३/म-११), (५ प्रती)
वित्त विभाग (व्यय-१, व्यय-९, अर्थसंकल्प ३ व १४),
विभागातील सर्व कार्यासन अधिकारी,
निवडनस्ती